

TAIVALKOSKEN KUNTA

Konserniohje

TAIVALKOSKI
Tuhansien tarinoiden pitäjä

*Hyväksytty valtuustossa 29.9.2014 § 65
Voimaantulo 1.12.2014*

Sisällysluettelo

1. Kunnan omistajapolitiikka	3
2. Kuntakonsernin määritelmä	3
3. Konserniohjeen tarkoitus ja tavoite	4
4. Soveltamisala	4
5. Konserniohjeen käsittely ja hyväksyminen	5
6. Konserniohjeen sitovuus	5
7. Kunnan toimielinten toimivallanjako	5
8. Konserniraportointi	8
8.1. Raportoinnin sisältö ja rajoitukset	8
8.1.1. Toiminnan ja talouden suunnittelu sekä ohjaus	8
8.1.2. Kirjanpito-, tilinpäätös- ja konsernitilinpäätösperiaatteet	8
8.1.3. Toiminnan ja talouden raportointi	9
8.1.4. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi ja raportointi	9
9. Keskitetyt konsernipalvelut ja keskitetyt toiminnot	10
9.1. Keskitetyn toiminnan järjestäminen ja ohjeistus	10
9.2. Tavaroiden ja palvelujen hankintoja ja omaisuuden luovutuksia koskevat ohjeet	10
9.2.1. Konsernin sisäiset hankinnat	10
9.2.2. Hankintayhteistyö	10
9.3. Rahoitusta, sijoituksia ja takausten antamista koskevat ohjeet	11
9.3.1. Maksuliikenne ja rahoitus	11
9.3.2. Sijoitustoiminta	11
9.3.3. Takauksen ja vakuuden antaminen	11
9.4. Riskienhallinta	11
9.5. Henkilöstöpolitiikka	12
10. Kuntakonsernin valvonta, tilintarkastus ja tarkastuslautakunnan tehtävät	12
10.1. Tytäryhteisöjen sisäinen valvonta	12
10.2. Emoyhteisön konsernivalvonta	12
10.3. Tytäryhteisöjen toiminnan seurannassa käytettävät mittarit ja tunnusluvut	13
10.4. Tytäryhteisöjen tilintarkastus ja tarkastuslautakunnan tehtävät	13
11. Tytäryhteisöjen neuvotteluvuorot ja kunnan edustajien ohjeistaminen	13
12. Konsernia koskevista asioista tiedottaminen	14
13. Konserniohjeen voimaantulo	14

1. Kunnan omistajapolitiikka

Kunnan omistajapolitiikan tavoitteena on turvata kunnan pitkäjänteinen toiminta ja varmistaa kunnan pääoman käyttöön sekä omaisuuden hankintaan ja hoitoon liittyvän päätöksenteon suunnitelmallisuus, pitkäjänteisyys ja pääoman käytön tehokkuus. Omistajapolitiikalla ohjataan käyttöomaisuuden ja pitkäaikaisten pääomasijoitusten hankintaa, hoitoa ja luovutusta koskevaa päätöksentekoa kunnassa.

Omistajapolitiikassa määritetään kunnan strategisesti tärkeät omistukset, asetetaan sitoutuneen pääoman tuottotavoitteet ja muut tavoitteet, määritellään palvelutuotannon tuotantovälineiden hankintaperiaatteet sekä määritetään vastuut omaisuuden käytössä ja omistukseen liittyvässä raportoinnissa.

2. Kuntakonsernin määritelmä

Kuntakonserni määritellään kuntalain (muutos 27.4.2007/519) 16 a §:ssä seuraavasti: **Yhteisö, jossa kunnalla on kirjanpitolain [\(1336/1997\) 1 luvun 5 §:ssä](#) tarkoitettu määräysvalta, on *kunnan tytäryhteisö*. Kunta tytäryhteisöineen muodostaa *kuntakonsernin*. Mitä tässä laissa säädetään kunnan tytäryhteisöstä, sovelletaan myös kunnan määräysvaltaan kuuluvaan säätiöön.**

Kunta on kuntakonsernin emoyhteisö ja kunnan tytäryhteisöjä ovat yhteisöt, joissa kunnalla yksin tai yhdessä muiden kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen kanssa on määräysvalta. Kirjanpitolaissa määräysvallalla tarkoitetaan tilannetta, jossa emoyhteisöllä on

- oikeus käyttää yli puolta kohdeyrityksen kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä tai
- oikeus nimittää tai erottaa enemmistö jäsenistä kohdeyrityksen hallituksessa tai siihen verrattavassa toimielimessä taikka toimielimessä, jolla on tämä sama oikeus.

Lisäksi kirjanpitovelvollisella katsotaan olevan määräysvalta kohdeyrityksessä, jos sitä johdetaan yhteisesti kohdeyrityksen kanssa tai kirjanpitovelvollinen muulla tavoin tosiasiallisesti käyttää määräysvaltaa kohdeyrityksessä. Määräysvaltaa arvioitaessa korostuu periaate "asia ennen muotoa", jolloin kaikki järjestelyyn liittyvät seikat tulee selvittää ja arvioida tapauskohtaisesti ja kokonaisuutta painottaen.

Kuntakonserniin kuuluvat myös yhteisöt, joissa kunnan tytäryhteisöt käyttävät määräysvaltaa. Esimerkiksi kunnan kokonaan omistaman energiaosakeyhtiön perustama ja omistama jakeluyhtiö kuuluu kuntakonserniin.

Kunnan tytäryhteisöjä voivat olla yksityisoikeudellisten yhteisöjen lisäksi kuntayhtymät. Käytännössä kunnat voivat sopia äänivallan rajoittamises-

ta kuntayhtymän toimielimissä ja yhtymäkokouksessa siten, ettei yhdelläkään jäsenkunnalla ole määräysvaltaa.

Säätiöt eivät ole yhteisöjä. Kunnalla voi kuitenkin olla oikeus nimittää tai erottaa enemmistö säätiön toimielimen jäsenistä ja siten määräysvalta myös säätiössä. Kunnan tytäryhteisöjä koskevia säännöksiä sovelletaan myös kunnan määräysvaltaan kuuluviin säätiöihin.

3. Konserniohjeen tarkoitus ja tavoite

Kunnan konserniohjeella luodaan puitteet kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen omistajaohjaukselle kunnan tavoitteiden mukaisesti. Ohjetta noudatetaan soveltuvin osin myös osakkuusyhteisöjen ja kuntayhtymien omistajaohjauksessa.

Konserniohjeella pyritään yhteisöjen ohjauksen yhtenäistämiseen, toiminnan läpinäkyvyyden lisäämiseen, kunnan yhteisöstä saaman tiedon laadun parantamiseen ja tiedonkulun tehostamiseen.

4. Soveltamisala

Konserniohje koskee kuntaa ja sen tytäryhteisöjä sekä näiden tytäryhteisöjä. Kuntayhtymissä ja kunnan osakkuusyhteisöissä kunnan edustajien tulee pyrkiä siihen, että konserniohjeen periaatteita noudatetaan myös näissä yhteisöissä.

Taivalkosken kunnan tytäryhteisöjä ovat:

- Kiinteistö Oy Siikataival (omistusosuus 100 %)
- Kiinteistö Oy Koillismaakeskus (omistusosuus 100 %)
- Kiinteistö Oy Taivalkosken Rintamaveteraanit (omistusosuus 100 %)
- Taivalkosken Kyläverkot Oy (omistusosuus 100 %)

Taivalkosken kunnan osakkuusyhteisöjä ovat:

- Taivalkosken Voima Oy (omistusosuus 50,00 %)
- Kiinteistö Oy Taivalkosken hallit (omistusosuus 49,00 %)
- Kiinteistö Oy Taivalkosken Yrittäjätalo (omistusosuus 26,83 %)
- Asunto Oy Taivalkosken Rautataival (omistusosuus 23,10 %)
- Kairan Kuitu Oy (omistusosuus 35,00 %)
- Koillis-Suomen kehittämissyhtiö Naturpolis Oy (omistusosuus 20,90 %)

Taivalkosken kunta kuuluu seuraaviin kuntayhtymiin:

- Pohjois-Pohjanmaan liitto (1,36 %)
- Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä (1,26 %).

5. Konserniohjeen käsittely ja hyväksyminen

Konserniohjeen hyväksyy valtuusto.

Konserniohje käsitellään ja hyväksytään myös kunnan määräysvallassa olevien tytäryhteisöjen hallituksissa ja yhtiökokouksissa sekä muiden tytäryhteisöjen vastaavissa toimitelmissä.

6. Konserniohjeen sitovuus

Hyväksyttyä konserniohjetta noudatetaan konserniin kuuluvissa tytäryhteisöissä, jollei niitä koskevasta lainsäädännöstä tai yhtiöjärjestyksestä taikka säännöistä muuta johdu.

Käyttäessään omistajaohjausta kunta ottaa huomioon kutakin yhteisöä koskevaan lainsäädäntöön sisältyvän yhteisön omistajien yhdenvertaisen kohtelun periaatteet. Omistajaohjausta ei saa käyttää siten, että yhteisön päätös tai toimenpide tuottaa yhteisön toiselle omistajalle tai muulle epäoikeutettua etua tai haittaa yhteisön tai yhteisön toisen omistajan kustannuksella.

Konserniohjeeseen perustuvien yksittäisten ohjeiden ollessa ristiriidassa yhteisöä koskevien säännösten, kuten yhteisö- tai kirjanpitolainsäädännön tai muun pakottavan lainsäädännön kanssa, noudatetaan voimassa olevaa pakottavaa lainsäädäntöä. Yhteisön johdon on ilmoitettava ristiriidasta välittömästi kirjallisesti kunnanjohtajalle.

Konserniohje ei muuta tytäryhteisöjen, osakkuusyhteisöjen tai kuntayhtymän johdon oikeudellista asemaa tai vastuuta.

7. Kunnan toimielinten toimivallanjako

Valtuusto

- päättää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä konserniohjauksen periaatteista
- hyväksyy konsernitilinpäätöksen
- hyväksyy konserniohjeen
- nimeää kunnan edustajat kuntayhtymien valtuustoihin/yhtymäkokouksiin
- päättää kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista (KuntaL 13 §). Valtuusto perusteista päättäessään siten sitovasti ohjaa kunnanhallitusta sen hoitaessa hallinnon ja talouden vastuutehtävää sekä toiminnan johtotehtävää. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden tavoitteena on vahvistaa ja yhdenmukaistaa kuntakonsernin hyvää hallintoa ja johtamista, ja perus-

teet koskevat kaikkia kuntakonsernin toimielimiä ja tilivelvollisia viranhaltijoita sekä kaikkea kuntakonsernin toimintaa.

Konsernijohto

Konsernijohtolla tarkoitetaan kunnanhallitusta ja kunnanjohtajaa ja muita johtosäännöissä määrättyjä viranomaisia.

Konsernijohto vastaa kuntakonsernin ohjauksesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä (KuntaL 25 a §).

Kunnanhallituksen ja kunnanjohtajan velvollisuutena on osana taloudenhoidon tehtävää järjestää kunnan ja kuntakonsernin kokonaisvaltainen sisäinen valvonta ja riskienhallinta, ohjeistaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen ja toimeenpano, valvoa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanoa sekä raportoida sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä toimintakertomuksessa. Kunnanhallituksen tehtävänä on siten ohjata ja valvoa kunnan ja kuntakonsernin toimintaa ja päätöksentekoa, jotta voidaan varmistua sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja toimeenpanosta hyväksytyjen ohjeiden mukaisesti. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisellä tarkoitetaan siten muun muassa sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevien menettelytapojen hyväksymistä. Kunnanhallituksen tehtävänä on valvoa, että toiminnan ja talouden suunnittelussa, päätöksenteossa, toiminnassa sekä talouden ja hallinnon menettelyissä arvioidaan riskit etukäteen ja että merkittävimmille riskeille määritellään hallinnan sekä valvonnan toimenpiteet.

Kunnan konserniyhteisöissä sisäinen valvonta ja riskienhallinta kuuluvat näiden yhteisöjen hallitusten ja toimitusjohtajien vastuulle yhteisöjä koskevien säännösten mukaisesti. Konserniyhteisöjen velvollisuutena on järjestää sisäinen valvonta ja riskienhallinta organisaatiossaan huolellisesti. Riskienhallinnassa on otettava huomioon emoyhteisön eli kunnan omissajapolitiittiset tavoitteet ja konserniohjeet hyvän hallintotavan mukaisesti.

Kunnanhallitus

- Ohjaa kuntakonsernia antamalla konsernitason toimintaohjeet ja -periaatteet sekä konserniohjetta yksityiskohtaisemmat ohjeet.
- Valitsee kunnan edustajat tytär- ja osakkuusyhteisöjen yhtiökokouksiin. Kunnan edustajilta edellytetään tehtävään soveltuvaa osaamista.
- Antaa tarvittaessa ohjeet kuntaa edustaville henkilöille kunnan kannan ottamisesta käsiteltäviin asioihin, jollei ohjeiden antamista ole johtosäännöllä annettu kunnan muulle viranomaiselle.
- Seuraa kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen toiminnan ja valvonnan järjestämisestä sekä ohjeiden noudattamista ja tekee tarvittaessa kehittämis- ja toimenpide-ehdotuksia.
- Antaa toimintakertomuksen yhteydessä valtuustolle tiedot tytäryhteisöjen toiminnasta.

Kunnanjohtaja

- Johtaa kunnanhallituksen alaisena konsernipolitiikkaa.
- Vastaa näiden ohjeiden mukaan kunnanjohtajalle kuuluvista tehtävistä.
- Seuraa kunnan omistajapolitiikan toteutumista ja raportoi tarvittaessa kunnanhallitukselle ja yhteisölle.
- Seuraa kuntakonsernin ja konserniohjeen toimivuutta ja tekee tarvittaessa ehdotuksia konsernin rakenteen ja ohjeiden kehittämisestä kunnanhallitukselle ja yhteisölle.
- Vastaa konserniohjetta yksityiskohtaisempien ohjeiden valmistelusta sekä seuraa tytäryhteisöjen toimintaa, taloudenhoitoa ja konserniohjeen soveltamista.

Toimialajohtaja

- Seuraa toimialallaan kunnan omistajapolitiikan toteutumista ja raportoi tarvittaessa konsernijohdolle.
- Seuraa toimialallaan kuntakonsernin ja konserniohjeiden toimivuutta ja tekee tarvittaessa ehdotuksia konsernin rakenteen ja ohjeiden kehittämisestä konsernijohdolle.

Kunnan edustajat

- Toimivat tytäryhteisöjen hallintoelimissä niin, että valtuuston yhteisölle asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet saavutetaan.
- Vastaavat toimialaansa kuuluvien tytär- ja osakkuusyhteisöjen toiminnan, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan seurannasta ja tekevät tarvittaessa toimenpide-ehdotuksia sekä raportoivat tarvittaessa konsernijohdolle.

Esteellisyyttä koskevia säännöksiä on muutettu kuntalain 52 §:ään tulleella lainmuutoksella (27.4.2007/519) seuraavasti: *Hallintolain 28 §:n 1 momentin 5 kohtaa ei sovelleta kunnan luottamushenkilöön, viranhaltijaan tai työntekijään, vaikka tämä olisi mainitussa lainkohdassa tarkoitettussa asemassa kunnallisessa liikelaitoksessa, kuntayhtymässä, kuntakonserniin kuuluvassa yhteisössä tai säätiössä. Henkilö on kuitenkin esteellinen, jos kunnan ja liikelaitoksen, kuntayhtymän, yhteisön tai säätiön edut ovat ristiriidassa keskenään taikka asian tasapuolinen käsittely edellyttää, ettei henkilö osallistu asian käsittelyyn. Myöskään hallintolain 28 §:n 1 momentin 6 kohtaa ei sovelleta kunnassa.*

Edellä kerrottu tarkoittaa sitä, että henkilö ei ole esteellinen osallistumaan asian käsittelyyn kunnassa, vaikka hän on edellä tarkoitettujen yhteisöjen hallituksen, hallintoneuvoston tai niihin rinnastettavan toimielimen jäsenenä tai toimitusjohtajana taikka sitä vastaavassa asemassa. Henkilö on kuitenkin esteellinen, jos kunnan ja liikelaitoksen, kuntayhtymän, yhteisön tai säätiön edut ovat ristiriidassa keskenään taikka asian tasapuolinen käsittely edellyttää, ettei henkilö osallistu asian käsittelyyn.

Esteellisen henkilön on ilmoitettava esteellisyydestään.

Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida kuntakonsernia koskevien tavoitteiden asetteluja.

Kunnan tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntakonsernin hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämisestä huolehtiminen.

Tilintarkastaja

Tilintarkastaja tarkastaa konsernitilinpäätöksen, joka sisältää seuraavat osat:

- konsernituloslaskelma
- konsernitase
- rahoituslaskelma
- liitetiedot ja

antaa lausunnon, onko kunnan ja kuntakonsernin sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta järjestetty asianmukaisesti.

8. Konserniraportointi

8.1. Raportoinnin sisältö ja rajoitukset

8.1.1. Toiminnan ja talouden suunnittelu sekä ohjaus

Osakeyhtiölain mukaan yhtiön hallitus huolehtii yhtiön hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Tytäryhteisön on toimitettava vuosittain kunnalle taloussuunnitelma, johon sisältyy tulos-, rahoitus- ja investointisuunnitelma kunnanhallituksen erikseen antaman aikataulun mukaisesti. Taloussuunnitelman on oltava vähintään kolmevuotinen ja siitä on käytävä ilmi tytäryhteisölle asetetut taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet.

Tytäryhteisön talousarvio on toimitettava kunnanhallitukselle tiedoksi. Tytäryhteisöt neuvottelevat kunnanjohtajan kanssa liikesalaisuuksien piiriin kuuluvista asioista.

8.1.2. Kirjanpito-, tilinpäätös- ja konsernitilinpäätösperiaatteet

Kuntakonserniin kuuluvissa yhteisöissä noudatetaan kuntalain ja kirjanpitolain mukaisia kirjanpito- ja tilinpäätösperiaatteita sekä määräyksiä. Konsernitilinpäätökseen kuuluvat konsernituloslaskelma, konsernitase ja konsernin rahoituslaskelma sekä tarvittavat liitteet.

Tytäryhteisöllä on oltava kalenterivuotta vastaava tilikausi.

Talous- ja henkilöstöpalvelut antaa yksittäiset ohjeet konsernitilinpäätöstä varten annettavien tietojen sisällöstä, muodosta ja aikatauluista tytäryhteisöille ja osakkuusyhteisöille vuosittain ennen tilikauden päättymistä. Tietoja pyydetään lisäksi kuntayhtymiltä. Kirjanpitolain mukaan tilinpäätös on laadittava kolmen kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä eli kuntakonsernissa tilivuotta seuraavan maaliskuun loppuun mennessä.

8.1.3. Toiminnan ja talouden raportointi

Kunnan tytäryhteisön hallituksen tai sitä vastaavan toimielimen on annettava kunnanhallitukselle kuntakonsernin taloudellisen aseman arvioimiseen ja sen toiminnan tuloksen laskemiseen tarvittavat tiedot. (Kuntal 70 §)

Osavuosikatsaukset annetaan kunnanhallitukselle ja valtuustolle. Ne laaditaan kunnanhallituksen antamien ohjeiden ja määräämien aikataulujen mukaisesti. Tytäryhteisöjen on toimitettava osavuosikatsausjaksolta ja tilinpäätöksen yhteydessä seuraavat raportit:

- talousarvion toteutuminen tuloslaskelman muodossa
- osavuosikatsauksen yhteydessä arvio talousarvion toteutumisesta vuositasolla
- selvitys rahoitusasemasta/sijoitustoiminnasta
- selvitys vuositavoitteiden toteutumisesta ja toteutusvaiheesta
- lähiajan merkittävimmät toiminnalliset ja taloudelliset tapahtumat.

Vuosiraportointi tapahtuu tilinpäätöksen yhteydessä. Tilinpäätös ja toimintakertomus on laadittava kirjanpitolain ja osakeyhtiölain säännösten mukaisesti. Merkittävät poikkeamat hyväksytystä suunnitelmasta, talousarviosta ja rahoitusasemasta on raportoitava aina välittömästi konsernijohtolle. Tytäryhteisön on annettava konsernijohtoon pyynnöstä muitakin selvityksiä toiminnastaan ja taloudestaan.

8.1.4. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi ja raportointi

Tilivelvolliset ovat vastuussa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tuloksellisuudesta. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tuloksellisuutta voidaan seurata talousarviovuoden aikana esimerkiksi osavuosikatsauksissa tai osassa niitä.

Kunnanhallituksen tulee raportoida kuntalain 69 §:n mukaan toimintakertomuksessa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä. Lisäksi tilinpäätöstä ja toimintakertomusta koskevan kuntajaoston yleisohjeen mukaan toimintakertomuksessa tulee antaa selvitys konsernivalvonnasta ja merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä.

Tytäryhteisöjen tulee raportoida konsernijohtolle tytäryhteisöjen merkittävistä riskeistä sekä riskienhallinnan toimivuudesta ja riittävydestä yhteisön toimintakertomuksessa vuosittain ja tarvittaessa myös osavuosikatsauksessa. Mikäli tytäryhteisössä havaitaan tilikaudella uusia ja merkittäviä riskejä, tulee niistä raportoida viipymättä konsernijohtolle. Lisäksi tulee varmistaa, että raportoinnin perusteella ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin.

9. Keskitetyt konsernipalvelut ja keskitetyt toiminnot

9.1. Keskitetyn toiminnan järjestäminen ja ohjeistus

Konsernipalveluilla tarkoitetaan palveluja, joita konserniyhteisö tuottaa keskitetysti muille konserniin kuuluville yhteisöille. Konsernipalveluissa on otettava huomioon kohdan **9.2** hankintalainsäädännön asettamat reunaehdot ja rajoitukset. Tytäryhteisön on selvitettävä konsernijohton kanssa etukäteen konsernipalvelujen käyttö.

Keskitettyjä toimintoja ovat mm. energian hankinnan kilpailutus ja tilintarkastuksen järjestäminen.

Päätös keskitettyjen toimintojen käyttämisestä tehdään erikseen kussakin tytäryhteisössä konsernijohton oheistuksen mukaisesti.

9.2. Tavaroiden ja palvelujen hankintoja ja omaisuuden luovutuksia koskevat ohjeet

9.2.1. Konsernin sisäiset hankinnat

Kunnan hankintaohjeiden mukainen hankintojen kilpailuttamisvelvollisuus koskee myös kunnan tytäryhteisöjä ja näiden tytäryhteisöjä. Konsernin sisäisiä hankintoja suunniteltaessa hankintaohjeiden määräykset on otettava huomioon. Tarkemmat ohjeet sisältyvät kunnan hankintaohjeisiin.

9.2.2. Hankintayhteistyö

Tytäryhteisöjen on selvitettävä hankintayhteistyön edellytykset kunnan hankinta-asiamieheltä ennen hankintojen toteuttamista. Päätös hankintayhteistyöhön osallistumisesta tehdään erikseen kussakin tytäryhteisössä kunnan ohjeistuksen mukaisesti, ellei ole perusteltua syytä poiketa siitä.

Kunnan hankintaohjeissa annetaan yksityiskohtaisemmat määräykset hankintojen menettelytavoista ja yhteishankinnoista.

Hankintalainsäädäntö ja sen nojalla annetut hankintaohjeet koskevat vain hankintoja. Merkittävien käyttöomaisuushyödykkeiden ja -arvopapereiden luovutuksista on neuvoteltava kunnanjohtajan kanssa.

9.3. Rahoitusta, sijoituksia ja takausten antamista koskevat ohjeet

9.3.1. Maksuliikenne ja rahoitus

Kuntakonsernissa pyritään yhteisöjen yhteistyöllä parhaaseen mahdolliseen tulokseen ja taloudelliseen hyötyyn.

Tytäryhteisöllä on velvollisuus hyvissä ajoin aloittaa neuvottelu kunnanjohtajan kanssa rahoitus-, kassavirta-, otto- ja antolainauksia varten. Tytäryhteisöt järjestävät rahoituksensa yhteistyössä kunnan kanssa.

9.3.2. Sijoitustoiminta

Kunnan kannalta merkittävien tytäryhteisöjen on järjestettävä sijoitustoimintansa yhteistyössä kunnan kanssa.

Tytäryhteisöjen on noudatettava konsernijohtajan antamia ohjeita sijoitustoiminnan järjestämisessä. Sijoitusten onnistumisesta vastaa ensisijaisesti tytäryhteisön päätösvaltainen toimielin.

9.3.3. Takauksen ja vakuuden antaminen

Takauksista päättäminen kuuluu valtuuston toimivaltaan. Kunta voi taata tytär- tai osakkuusyhteisöjen ottolainoja, mikäli se alentaa lainakustannuksia tai tytäryhteisöllä ei ole muita vakuuksia. Takaukselle vaadittavasta vastavakuudesta tai siitä, että takaukselle ei vaadita vastavakuutta, päätetään tapauskohtaisesti.

Tytäryhteisö ei ilman konsernijohtajan lupaa voi myöntää takauksia tai käyttää omaisuuttaan vakuutena.

9.4. Riskienhallinta

Riskienhallinta on osa yhtiön valvontajärjestelmää. Riskienhallinnan avulla pyritään varmistamaan, että yhtiön liiketoimintaan vaikuttavat riskit tunnistetaan ja niitä seurataan.

Kokonaisvaltaisella riskienhallinnalla voidaan saavuttaa haluttu kokonaisriskin taso verrattuna yhtiön riskinotto- ja kykyyn niin, että yhtiön liiketoiminnan jatkuvuus ei vaarannu.

Kuntakonsernissa noudatetaan kunnan ja tytäryhteisöjen kesken yhteistä riskienhallintapolitiikkaa. Tytäryhteisöjen on neuvoteltava riittävän ajoissa kunnanjohtajan kanssa riskianalyysiin ja riskien vakuuttamiseen liittyvistä asioista.

9.5 Henkilöstöpolitiikka

Kuntakonsernin tytäryhteisöjen on noudatettava toiminnassaan soveltuvin osin kunnan henkilöstöpolitiikan ja henkilöstöstrategian periaatteita.

Tytäryhteisöt järjestävät eläkevakuutuksensa Kuntien eläkevakuutuksessa silloin, kun se on kunnan edun mukaista eikä tytäryhteisön etu muuta edellytä.

10. Kuntakonsernin valvonta, tilintarkastus ja tarkastuslautakunnan tehtävät

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on osaltaan varmistaa, että yhteisön toiminta on tehokasta ja tuloksellista, informaatio on luotettavaa ja että säännöksiä ja toimintaperiaatteita noudatetaan.

10.1. Tytäryhteisöjen sisäinen valvonta

Tytäryhteisöjen sisäinen valvonta järjestetään kunnan sisäisen valvonnan ohjeiden mukaisesti.

Tytäryhteisöjen hallitusten ja toimitusjohtajan vastuulla on sisäisen valvonnan rakenteiden luominen omassa organisaatiossaan.

Tytäryhteisöjen hallitusten tulee hyväksyä yhtiölle sisäisen valvonnan ohjeet ja pitää ne ajan tasalla. Yhteisön hallituksen on valvottava sisäisen valvonnan toteutumista ja ohjeiden noudattamista. Tytäryhteisön hallituksen tulee tarvittaessa hyväksyä myös yhteisön erillinen hallinnoinnin ohje (corporate governance - yhtiöiden hallinnoinnin kehittäminen).

10.2. Emoyhteisön konsernivalvonta

Sisäisen valvonnan toimivuudesta koko kunnassa vastaa kunnanhallitus ja sen valvontavastuu on kunnanjohtajalla ja toteuttamisvastuu tilivelvollisilla.

Kunnanjohtajalla tai hänen nimeämällään edustajalla on oikeus osallistua tytäryhteisön hallituksen kokouksiin ja käyttää niissä puheoikeutta. Tytäryhtiöiden yhtiöjärjestyksiin tulee sisällyttää tämän mahdollistava määräys.

Toimialajohtajat vastaavat omalla toimialallaan valvonnan toteuttamisen organisoinnista ja siitä, että sisäisen valvonnan menetelmät ovat käytössä ja sisältyvät päivittäisiin toimintarutiineihin. Toimintayksiköiden vastuuhenkilöt vastaavat omassa toimintayksikössään sisäisen valvonnan toteutumisesta.

Konserniohjeen noudattamista valvoo konsernijohto.

10.3. Tytäryhteisöjen toiminnan seurannassa käytettävät mittarit ja tunnusluvut

Tunnusluvut ja mittarit, joilla tytäryhteisöjen toiminnan kannattavuutta, vaikuttavuutta ja talouden tilaa kuntakonsernissa arvioidaan, määritellään vuosittain talousarvion tavoiteasetannan yhteydessä ottaen huomioon kunkin tytäryhteisön toiminnan erityispiirteet.

10.4. Tytäryhteisöjen tilintarkastus ja tarkastuslautakunnan tehtävät

Kuntalain 72 §:n 1 momentin (15.6.2012/325) mukaan: *Valtuusto valitsee hallinnon ja talouden tarkastamista varten yhden tai useamman tilintarkastajan, joka toimii tehtävässään virkavastuulla. Tilintarkastajat voidaan valita enintään kuuden tilikauden hallinnon ja talouden tarkastamista varten. Tilintarkastajan tulee olla julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajalautakunnan hyväksymä henkilö (JHTT-tilintarkastaja) tai yhteisö (JHTT-yhteisö). Yhteisön on määrättävä vastuunalaiseksi tilintarkastajaksi JHTT-tilintarkastaja. Ellei tilintarkastajaksi valita yhteisöä ja tilintarkastajia valitaan vain yksi, on valittava vähintään yksi varatilintarkastaja. Varatilintarkastajaan sovelletaan, mitä tilintarkastajasta säädetään. Valtuusto voi erottaa tilintarkastajan toimestaan kesken toimikauden. Tilintarkastaja voi erota toimestaan kesken toimikauden ilmoittamalla siitä valtuustolle. JHTT-yhteisöstä säädetään erikseen.*

Kuntalain 74 §:n tarkoittamalla tilintarkastajalla on oikeus tarkastaa yhteisön toimintaa ja tavoitteiden toteutumista haluamassaan laajuudessa. Yhteisö antaa tarpeelliset tiedot ja avustaa niiden saannissa.

Kunnan vastuullinen JHTT-yhteisö valitaan pääsääntöisesti myös tytäryhteisöjen tilintarkastajaksi. Tilintarkastajan valinnasta päättää kuitenkin ao. tytäryhteisön yhtiökokous.

Kuntalain (365/1995) 71 §:n 1 momentin mukaan valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten. Kuntalain 71 §:n 2 momentin (519/2007) mukaan tarkastuslautakunnan on valmisteltava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet. Tarkastuslautakunnan on huolehdittava kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta.

11. Tytäryhteisöjen neuvotteluelvoitteet ja kunnan edustajien ohjeistaminen

Kuntakonserniin kuuluvan yhteisön on ennen omaa päätöksentekoaan selvitettävä konsernijohdon kannanotto asiaan silloin, kun päätettävä

asia merkittävästi vaikuttaa yhteisön tai kunnan toimintaan ja taloudelliseen vastuuseen.

Tytäryhteisön johdon tulee toimia huolellisesti ja yhteisön edun mukaisesti. Lopullinen päätösvalta ja vastuu erillistä kannanottoa koskevassa asiassa on aina yhteisön omalla päätöksentekoaikavälillä, vaikka konsernijohdon kannanotto päätettävään asiaan on hankittu ennen yhteisön päätöstä.

Tytäryhteisön hallituksen on hankittava konsernijohdon kannanotto seuraaviin toimenpiteisiin:

- tytäryhteisön perustaminen
- yhteisön toiminta-ajatuksen muuttaminen
- yhtiöjärjestyksen ja sääntöjen muuttaminen
- pääomarakenteen muuttaminen
- toimintaan nähden merkittävät investoinnit
- kiinteistö- ja yrityskaupat
- osakkeiden merkintä, mikäli osakkeiden ostamista ja omistamista ei ole erityisesti annettu yhtiön tehtäväksi
- varsinaiseen toimintaan kuulumattomat tai siihen vain epäsuorasti liittyvät investoinnit ja niiden rahoitus
- toimintaan nähden tärkeän omaisuuden tai oikeuksien (mukaan lukien immateriaalioikeudet) hankkiminen, myyminen, vuokraaminen, luovuttaminen tai panttaaminen
- merkittävä lainanotto ja -anto sekä vakuuksien, takausten taikka muiden yhtiötä sitovien merkittävien rahavelvoitteiden antaminen tai niiden ehtojen muuttaminen
- periaatteelliset tai taloudellisesti merkittävät sopimukset ja toiminnan laajakantoiset muutokset
- yhteisön omaisuuden luovuttaminen konkurssiin tai selvitystilaan taikka saneerausmenettelyyn hakeutuminen.

12. Konsernia koskevista asioista tiedottaminen

Kuntalain 29 §:n mukaisesti kunnan on sopivin tavoin tiedotettava asukkailleen yhteisön toiminnasta silloin, kun se hoitaa kunnan sille antamaa tehtävää.

Yhteisöjä koskevasta tiedotuksesta vastaavat yhteisön puolesta hallitus ja toimitusjohtaja sekä kunnan puolesta kunnanhallitus ja kunnanjohtaja. Yhteisön tiedottamisen on tuettava konsernin asettamia tavoitteita ja toimintapolitiikkaa. Tiedottamisessa on otettava huomioon yleiset tiedotusperiaatteet sekä julkisuus- ja salassapitosäännökset.

13. Konserniohjeen voimaantulo

Konserniohje tulee voimaan 1.12.2014 ja ohjeella kumotaan valtuuston päätöksellä 22.1.2009 § 25 hyväksytty Taivalkosken kunnan konserniohje.

Konserniohje on hyväksyttävä viivytyksettä jokaisen Taivalkosken kunnan tytäryhteisön yhtiökokouksessa, minkä jälkeen ohje sitoo tytäryhteisöä.